

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 20.9.2011
KOM(2011) 567 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**Tukea kasvulle ja työllisyydelle – Euroopan korkeakoulujärjestelmien
nykyaikaistamissuunnitelma**

{SEK(2011) 1063 lopullinen}

1. JOHDANTO

Eurooppa 2020 -strategiassa, sen lippulaivahankkeissa ja sen täytäntöönpanoa koskevista uusista yhdennetyissä suuntaviivoissa osaaminen nostetaan keskeiseksi tekijäksi Euroopan unionin pyrkimyksissä toteuttaa **älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun** tavoitteet. Tätä strategiaa tukee komission ehdotus vuosien 2014–2020 monivuotiseksi rahoituskehikseksi, sillä siinä koulutus-, tutkimus- ja innovointi-investointeihin varattuja määrärahoja on lisätty tuntuvasti. Näin on tehty sen vuoksi, että koulutuksella ja etenkin korkea-asteen koulutuksella ja sen yhteyksillä tutkimukseen ja innovointiin on tärkeä rooli siinä, että yksilöt ja koko yhteiskunta menevät eteenpäin ja että Euroopassa riittää päteviä ja ammattitaitoisia ihmisiä, joita se tarvitsee kyetäkseen luomaan työpaikkoja, talouskasvua ja vaurautta. Korkea-asteen oppilaitokset¹ voivat siksi vaikuttaa merkittäväällä tavalla siihen, miten Euroopan unionin strategia kriisistä selviytymiseksi ja kasvun ylläpitämiseksi onnistutaan toteuttamaan.

Vaikka työllisyystilanne on heikentynyt talouskriisin seurauksena, korkea-asteen koulutus on edelleen järkevä valinta². Eurooppalaisten korkeakoulujen mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskuntaan ja lisätä Euroopan vaurautta ei kuitenkaan vieläkään hyödynnetä tarpeeksi. Eurooppa ei enää määrää tahtia globaalissa kilpailussa osaamisen ja lahjakkuuden aloilla, ja nousevan talouden maat lisäävät voimakkaasti investointejaan korkea-asteen koulutukseen³. Vuoteen 2020 mennessä 35 prosentissa kaikissa työpaikoista EU:ssa edellytetään korkea-asteen koulutusta⁴, mutta **tällä hetkellä ainoastaan 26 prosentilla työvoimasta on korkea-asteen tutkinto**. Kun tarkastellaan tutkijoiden osuutta koko työvoimasta, EU on edelleen jäljessä muista: EU:n alueella on 6 tutkijaa 100 työntekijää kohden, kun vastaava määrä Yhdysvalloissa on 9 ja Japanissa 11⁵. Osaamistalous tarvitsee ihmisiä, joilla on oikeanlainen kokoelma taitoa ja osaamista: monialaisia taitoja, digitaaliajalla tarvittavia tietoteknisiä taitoja, luovuutta ja joustavuutta ja oman alansa (esimerkiksi luonnontieteiden, tekniikan tai matematiikan) perusteellinen ymmärrys. Julkiset ja yksityiset työnantajat myös tutkimusintensiivisillä aloilla raportoivat kuitenkin yhä useammin työmarkkinoiden vaatimusten ja työntekijöiden taitojen välisestä epäsuhdasta ja vaikeuksista löytää oikeanlaisia työntekijöitä muuttuviin tarpeisiinsa.

Samaan aikaan korkea-asteen oppilaitokset pyrkivät liian usein kilpailemaan liian monilla aloilla, vaikka vain suhteellisen harvoilla niistä on mahdollisuuksia olla eturintamassa kaikilla tieteen aloilla. Tämän vuoksi liian harvat eurooppalaisista korkeakouluista mainitaan huipputason oppilaitoksina nykyisissä tutkimussuuntautuneissa globaaleissa korkeakoululistauksissa. Euroopan 4 000 korkeakoulusta vain noin 200 on mukana 500 parhaan korkeakoulun joukossa tuoreimmalla Academic Ranking of World Universities -listalla, ja ainoastaan kolme niistä on

¹ Tämä termi kattaa kaikki korkea-asteen oppilaitokset: yliopistot, korkeakoulut, ammattikorkeakoulut, teknologiainstituutit, "grandes écoles", kauppaoppilaitokset, tekniset oppilaitokset, Instituts Universitaires de Technologie (IUT), opistot jne. Termiä käytetään kielellisten variaatioiden sekä kansallisten perinteiden ja käytänteiden ottamiseksi huomioon.

² Ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirjan kohta 2.

³ Ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirjan kohta 7.2.

⁴ Ks. KOM(2010) 682 lopullinen.

⁵ EU:n tutkijoiden liikkuvuutta ja urakehitystä käsittelevä MORE-tutkimus (Euroopan komissio, 2010).

20 parhaan joukossa. Viime vuosina tilanne ei myöskään ole merkittävästi parantunut. Menestymiseen ei ole yhtä ainoaa mallia: **Euroopassa tarvitaan hyvin monenlaisia korkeasteen oppilaitoksia**, ja jokaisen niistä on pyrittävä parhaimpaansa oman missionsa ja omien strategisten prioriteettien puitteissa. Jos saatavilla olisi entistä avoimemmin tietoa yksittäisten oppilaitosten profiilista ja potentiaalista, poliittisilla päättäjillä olisi paremmat mahdollisuudet kehittää toimivia korkeakoulutusstrategioita ja oppilaitosten olisi helpompi kehittää omia vahvuuksiaan.

Päävastuu korkeasteen koulutuksen uudistamisesta on jäsenvaltioilla ja korkeakouluilla itsellään. Bolognan prosessi, korkeakoulujen nykyaikaistamista koskeva EU:n strategia⁶ ja eurooppalaisen tutkimusalueen luominen osoittavat kuitenkin, että haasteet ja niihin löydettävät poliittiset ratkaisut eivät tunne kansallisia rajoja. Jotta eurooppalaiset korkeakoulutusjärjestelmät voivat edistää mahdollisimman tehokkaasti älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun tavoitteiden toteutumista, **tarvitaan uudistuksia seuraavilla keskeisillä aloilla:** on lisättävä korkeasteen tutkinnon suorittajien **määrää** kaikilla tasoilla, parannettava inhimillisen pääoman kehittämisen **laatua ja tarkoituksenmukaisuutta** korkeasteen koulutuksen yhteydessä, luotava **toimivia hallinto- ja rahoitusjärjestelmiä** tukemaan huippuosaamista ja **vahvistettava** koulutuksen, tutkimuksen ja elinkeinoelämän välistä **osaamiskolmiota**. Kaikkiin näihin aloihin ja koulutuksen laatuun vaikuttavat lisäksi voimakkaasti opiskelijoiden, tutkijoiden ja opetus henkilöstön kansainvälinen liikkuvuus ja **korkeakoulutuksen jatkuva kansainvälistyminen**.

Tämän tiedonannon jaksossa 2 esitellään **keskeiset tavoitteet jäsenvaltioille ja korkeakouluille**, jotka haluavat lisätä vaikutustaan Euroopan kasvuun ja työllisyyteen. Jaksossa 3 kuvataan **erityistoimet, jotka EU toteuttaa** tuodakseen lisäarvoa viranomaisten ja oppilaitosten uudistushankkeiden tukemiselle. Tiedonannon liitteenä esiteltävässä komission valmisteluasiakirjassa tarkastellaan analyttistä näyttöä, joka on poliittisten näkökohtien ja toimenpiteiden perustana.

2. KESKEISET TAVOITTEET JÄSENVALTIOILLE JA KORKEAKOULUILLE

2.1. Vastataan Euroopan tarpeisiin lisäämällä opiskelun tuloksellisuutta ja tutkinnon suorittajien ja tutkijoiden määrää

Eurooppa 2020 -strategian koulutusta koskevana yleistavoitteena on, että **vuoteen 2020 mennessä 40 prosenttia nuorista suorittaa korkeasteen tutkinnon tai vastaavat opinnot**⁷. Tutkinnon suorittajien määrä Euroopassa on kasvanut merkittävästi viime vuosikymmenen aikana. Määrä on kuitenkin suurelta osin riittämätön, jotta kyettäisiin vastaamaan osaamisintensiivisten työpaikkojen ennustetusta kasvusta syntyviin tarpeisiin, lisäämään Euroopan mahdollisuuksia hyötyä globalisaatiosta ja säilyttämään eurooppalainen sosiaalinen malli. Korkeakoulutuksen tuloksellisuuden lisäämisen tulisi antaa pontta myös koulutusjärjestelmien muutokselle, laadun parantamiselle ja koulutuksen uusien

⁶ KOM(2006) 208 lopullinen.

⁷ Vuoteen 2020 mennessä 40 prosentilla 30–34-vuotiaista EU:ssa tulisi olla korkeasteen tai vastaava tutkinto.

toteuttamistapojen kehittämiseksi. Lisäksi on otettava huomioon, että vaikka väestön ikääntymisen vaikutukset vaihtelevatkin jäsenvaltioittain⁸, korkea-asteen koulutukseen tavanomaisesti siirtyvien koulunsa päättävien määrä supistuu jatkuvasti.

Euroopassa on tämän vuoksi kyettävä **houkuttelemaan ihmisiä koko yhteiskunnan laajuudelta** – myös muita heikommassa asemassa olevista ryhmistä – **hakeutumaan korkea-asteen koulutukseen** ja varattava resursseja tähän haasteeseen vastaamiseen. Useissa maissa on myös olennaisen tärkeää vähentää korkeakoulutuksen keskeyttäjien määrää. Näitä tavoitteita ei kyetä saavuttamaan yksinomaan korkea-asteen koulutuksen keinoin: menestykseen tarvitaan myös **politiikkaa, jolla parannetaan opintomenestystä alemmilla koulutusasteilla ja vähennetään koulunkäynnin keskeyttäjien määrää** Eurooppa 2020 -strategian tavoitteen⁹ ja hiljattain julkaistun koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämistä koskevan neuvoston suosituksen¹⁰ mukaisesti.

Euroopassa tarvitaan myös lisää tutkijoita luomaan perustaa tulevaisuuden elinkeinoille. Jotta unionin talouksissa painotettaisiin tutkimusta enemmän ja saavutettaisiin tavoite, jonka mukaan tutkimukseen tehtävien investointien määrän olisi oltava 3 prosenttia BKT:sta, EU:ssa tarvitaan arviolta miljoona uutta työpaikkaa tutkimuksen alalla¹¹ lähinnä yksityissektorilla. Tämä edellyttää sitä, että parannetaan elinkeinoelämän edellytyksiä investoida tutkimukseen ja innovointiin. Lisäksi se edellyttää tohtoritason tutkijoiden määrän lisäämistä, tutkimusosaamisen lisäämistä nykyisen työvoiman keskuudessa sekä parempaa tiedottamista työskentelymahdollisuuksista, jotta tiedemaailman ulkopuolisista urapoluista tulisi todellisia vaihtoehtoja aloitteleville tutkijoille. Vielä hyödyntämättömiä voimavaroja voidaan vapauttaa puuttamalla stereotyyppisiin asenteisiin ja poistamalla esteitä, joita naiset kohtaavat tutkinnonjälkeisen jatkokoulutuksen ja tutkimuksen korkeimmilla tasoilla etenkin tietyillä tieteenaloilla ja johtotehtävissä.

Keskeiset poliittiset tavoitteet jäsenvaltioille ja korkeakouluille:

- Kehitetään **selkeitä väyliä**, joiden kautta opiskelija voi **edetä** ammatillisesta ja muuntotyypisestä koulutuksesta korkea-asteen koulutukseen. Tämä tavoite voidaan toteuttaa tehokkaasti eurooppalaiseen tutkintojen viitekehykseen ja oppimistuloksiin perustuvien **kansallisten tutkintokehysten** kautta ja ottamalla käyttöön selkeät menettelyt virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella hankitun osaamisen ja kokemusten tunnustamista varten.
- Kannustetaan aliedustettuina olevien ryhmien ja erilaisten oppijoiden, muun muassa aikuisten, **osallistumista** koulutukseen. Tarjotaan avoimempaa tietoa

⁸ Ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirjan kohta 3.4.

⁹ Vähennetään enintään 10 prosenttiin niiden 18–24-vuotiaiden osuutta, joilla ei ole toisen asteen koulutusta ja jotka eivät ole jatkokoulutuksen piirissä.

¹⁰ Ks. neuvoston suositus koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseen tähtäävistä toimintastrategioista (hyväksytty 7. kesäkuuta 2011).

¹¹ KOM(2010) 546 lopullinen, s. 9.

koulutusmahdollisuuksista ja oppimistuloksista sekä **tiedotetaan opintovaihtoehtoista** ja pyritään vähentämään koulunkäynnin keskeyttämisiä räätälöidyn ohjauksen avulla.

- Varmistetaan resursseja kohdentamalla, että **rahoitustukea** on tarjolla potentiaalisille opiskelijoille, joilla on heikompi tulotaso.
- Suunnitellaan ja toteutetaan kansallisia strategioita, jotta saadaan koulutettua ja uudelleen koulutettua riittävästi tutkijoita tutkimusta ja kehittämistä koskevien unionin tavoitteiden mukaisesti.

2.2. Parannetaan korkea-asteen koulutuksen laatua ja tarkoituksenmukaisuutta

Korkea-asteen koulutus parantaa yksilön suorituskykyä, ja sen aikana tutkinnon suorittajien olisi saatava ne tiedot ja keskeiset siirrettävissä olevat taidot, joita tarvitaan korkeaa ammattitaitoa edellyttävissä ammateissa. Usein opintosuunnitelmat eivät kuitenkaan reagoi riittävän nopeasti talouden muuttuviin tarpeisiin, eivätkä ne kykene ennakoimaan tulevaisuuden ammatteja tai vaikuttamaan niihin. Tutkinnon suorittaneiden on usein vaikea löytää koulutustaan vastaavaa työtä¹². **Työnantajien ja työmarkkinalaitosten osallistuminen opinto-ohjelmien suunnitteluun ja toteuttamiseen**, henkilöstön välisten vaihtojen tukeminen ja käytännön harjoittelujaksojen sisällyttäminen opintoihin voivat edistää opintosuunnitelmien mukauttamista työmarkkinoiden nykyisiin ja tuleviin tarpeisiin ja lisätä työllistettävyyttä ja yrittäjätoimintaa. Opinto-ohjelmien suunnittelua tarkoituksenmukaisemmiksi voi edistää myös se, että oppilaitokset seuraavat paremmin entisten opiskelijoidensa urapolkuja.

Joustavia, innovatiivisia oppimistapoja ja opetusmenetelmiä tarvitaan kipeästi, jotta voidaan kehittää koulutuksen laatua ja tarkoituksenmukaisuutta, lisätä opiskelijamääriä, laajentaa erilaisten oppijaryhmien osallistumista koulutukseen ja vähentää koulunkäynnin keskeyttämisiä. Eräs keskeinen keino tämän tavoitteen saavuttamiseen on **tieto- ja viestintätekniikan ja muiden uusien teknologioiden tarjoamien etujen hyödyntäminen**: niiden avulla voidaan monipuolistaa opetusta, parantaa opiskelukokemuksia, tukea henkilökohtaisiin tarpeisiin räätälöityä oppimista, helpottaa opiskelun piiriin pääsyä etäopiskelun ja virtuaalivaihtojen avulla, nykyaikaistaa hallintoa ja luoda uusia tutkimusmahdollisuuksia¹³. Tämä on linjassa myös Euroopan digitaalistrategian¹⁴ kanssa.

Koska tietotyöntekijöitä tarvitaan yhä enemmän, korkea-asteen **tutkijakoulutuksen** on vastattava paremmin osaamisintensiivisten työmarkkinoiden tarpeita ja etenkin pk-yritysten vaatimuksia. Jotta asiantuntijatasen työntekijöiden kysyntään kyetään vastaamaan, tarvitaan laadukasta, elinkeinoelämän kannalta tarkoituksenmukaista tohtorin tutkintoon johtavaa koulutusta. Jos rahoitus kytketään **innovatiivista tohtorinkoulutusta koskevien EU:n periaatteiden**¹⁵

¹² Ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirjan kohta 4.1.

¹³ Ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirjan kohta 4.3.

¹⁴ KOM(2010) 245 lopullinen.

¹⁵ Näissä ERA:n tutkijavaroja ja liikkuvuutta käsittelevän ohjausryhmän tuella laadituissa periaatteissa peräänkuulutetaan huippuosaamista ja luovuutta tutkimusalalle, houkuttavaa infrastruktuuria ja tutkimusympäristöä, jossa on riittävästi tutkimusresursseja ja jossa noudatetaan tutkijoiden hyviä työskentelyoloja koskevia sääntöjä, mahdollisuuksia tieteidenväliseen tutkimukseen, yhteyksiä

täytäntöönpanoon, Euroopassa pystytään kouluttamaan lisää tutkijoita aiempaa paremmin ja nopeammin.

Eurooppalaisen korkea-asteen koulutuksen uudistus ja nykyaikaistaminen riippuvat opettajien ja tutkijoiden osaamisesta ja motivaatiosta. Opetus- ja tutkimushenkilöstön määrä ei kuitenkaan ole aina pysynyt kasvavien opiskelijamäärien mukana, mikä aiheuttaa lisäpaineita jo ennestään tiukoilla oleville resursseille. Paremmat työskentelyolot avoimine ja oikeudenmukaisine rekrytointimenettelyineen¹⁶, parempi peruskoulutus ja ammatillinen jatkokoulutus sekä huipputason opetuksen ja tutkimuksen tunnustaminen ja palkitseminen ovat keskeisiä edellytyksiä, jos halutaan varmistaa, että unioni kykenee kouluttamaan, houkuttamaan ja pitämään alueellaan korkealaatuista akateemista henkilöstöä.

Keskeiset poliittiset tavoitteet jäsenvaltioille ja korkeakouluille:

- Kannustetaan **taito- ja kasvuennusteiden ja tutkinnon suorittaneiden työllistymistä koskevien tietojen** hyödyntämistä opinto-ohjelmien suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa ja mukautetaan **laadunvarmistusta ja rahoitusjärjestelmiä** niin, että niillä palkitaan onnistumiset, jotka saavutetaan opiskelijoiden varustamisessa työmarkkinoita varten.
- **Kannustetaan opiskelumallien monipuolistamista** (esimerkiksi osa-aikainen opiskelu, etäopiskelu, moduuliopiskelu sekä jatkokoulutus aikuisopiskelijoille ja muille jo työmarkkinoilla oleville) mukauttamalla tarvittaessa rahoitusjärjestelmiä.
- **Hyödynnetään paremmin tieto- ja viestintätekniikan tarjoamat mahdollisuudet** toimivampien ja yksilöllisempien oppimiskokemusten, opetuksen ja tutkimusmenetelmien (esimerkiksi sähköinen opiskelu ja eri tapoja yhdistelevät menetelmät) mahdollistamisessa ja lisätään virtuaalisten opiskeluympäristöjen käyttöä.
- Lisätään työmarkkinalaitosten (muun muassa julkisten työvoimapalvelujen) ja lainsäädännöllisiä valmiuksia sovittaa yhteen ammattitaidot ja työelämän tarpeet ja kehitetään **aktiivista työmarkkinapolitiikkaa**, jolla edistetään vastavalmistuneiden työllistymistä ja tehostetaan uraohjausta.
- Otetaan käyttöön **kannustimia**, joilla lisätään korkea-asteen oppilaitosten halua investoida henkilöstönsä jatkuvaan **ammatilliseen kehittämiseen**, rekrytoida riittävästi henkilöstöä uusien tieteen alojen kehittämiseksi ja **palkita huipputason** opetusta.
- Linkitetään tohtorinkoulutusohjelmien rahoitus **innovatiivista tohtorinkoulutusta koskevien periaatteiden** soveltamiseen.

elinkeinoelämään ja muihin asiaankuuluviin työelämän sektoreihin, kansainvälistä verkostoitumista ja liikkuvuutta, koulutusta siirrettävissä olevissa taidoissa ja laadunvarmistusta.

¹⁶ Eurooppalainen tutkijoiden peruskirja ja tutkijoiden työhönoton säännöstö mukaan luettuina.

2.3. Parannetaan koulutuksen laatua liikkuvuuden ja rajatylittävän yhteistyön avulla

Opintoihin liittyvä liikkuvuus parantaa yksilöiden ammatillisia ja sosiaalisia taitoja sekä kykyä toimia erilaisissa kulttuureissa parantaen samalla heidän työllistyvyyttään. Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen (EHEA) ministerit ovat sopineet tavoitteesta kaksinkertaistaa **ulkomaan opinto- tai harjoittelujakson suorittavien opiskelijoiden määrä 20 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä**¹⁷. EHEA on tuonut mukanaan suuria muutoksia: kolmiportainen tutkintojärjestelmä (kandidaatin, maisterin ja tohtorin tutkinnot) ja laadunvarmistuksen paraneminen ovat helpottaneet yksilöiden liikkuvuutta ja lujittaneet laitoksia ja järjestelmiä. **Eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA)** kehittämisen myötä kansalliset järjestelmät täydentävät toisiaan entistä paremmin, ja tämä lisää tutkimusinvestointien kustannustehokkuutta ja edistää vaihtoja ja yhteistyötä oppilaitosten välillä.

Ulkomailla suoritettujen opintojen tunnustaminen on silti edelleen liian vaikeaa, apurahojen ja lainojen siirtämistä rajoitetaan, ”pystysuora liikkuvuus”¹⁸ on vähäistä ja tutkijoiden vapaalle liikkuvuudelle EU:n alueella on esteitä. Oppimiseen liittyvän liikkuvuuden edistämistä koskevan neuvoston suosituksen¹⁹ täytäntöönpano ja eurooppalaisten laadunvarmistusvälineiden, esimerkiksi eurooppalaisen arviointitoimijoiden rekisterin, käyttö lisäisivät keskinäistä luottamusta, opintojen tunnustamista ja liikkuvuutta.

Parhaiden opiskelijoiden, tutkijoiden ja muun korkeakouluväen houkuttaminen EU:n ulkopuolelta sekä rajatylittävän yhteistyön uusien muotojen kehittäminen ovat keskeisiä tekijöitä laadun parantamisessa. Tällaisesta toiminnasta oppilaitokset voivat myös saada huomattavia tuloja. Vaikka jotkin jäsenvaltiot ovat opiskelijoiden näkökulmasta hyvin vetovoimaisia²⁰, EU:n pitää *kokonaisuutena* vetää puoleensa menestyviä opiskelijoita ja tutkijoita, jos se haluaa kilpailla Yhdysvaltojen kanssa²¹. Euroopan vetovoimaa voidaan parantaa tarttumalla nopeasti seuraaviin huolenaiheisiin: koulutuksen kustannusten nousu ja koulutuksen laadun epätasaisuus, opintojen tunnustamiseen liittyvät vaikeudet, puutteet tutkijoiden rekrytoinnin avoimuudessa ja heikot työskentelyolot sekä opiskelu- ja työviisumeihin liittyvät ongelmat myös EU:n sisäisen liikkuvuuden yhteydessä.

Keskeiset poliittiset tavoitteet jäsenvaltioille ja korkeakouluille:

- Kannustetaan oppilaitoksia **sisällyttämään opintoihin liittyvä liikkuvuus opinto-ohjelmiin entistä järjestelmällisemmin** ja **poistamaan tarpeettomat esteet** rajatylittävältä yhteistyöltä ja vaihtotoiminnalta sekä oppilaitoksesta toiseen siirtymiseltä kandidaatin ja maisterin opintojen välillä.
- Varmistetaan **ulkomailla suoritettujen opintojen tehokas tunnustaminen** järjestämällä toimiva laadunvarmistus, käyttämällä johdonmukaisesti ja

¹⁷ Ks. SEC(2011) 670 lopullinen.

¹⁸ Opiskelumaan vaihtaminen kandidaatin, maisterin ja tohtorin tutkintoon johtavien opintojen välillä.

¹⁹ Neuvoston suositus nuorten oppimiseen liittyvän liikkuvuuden edistämisestä, 28. kesäkuuta 2011.

²⁰ Ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirjan kohta 7.1.

²¹ Ks. edellinen viite.

vertailukelpoisella tavalla eurooppalaista opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmää (ECTS) ja tutkintotodistuksen liitettä sekä linkittämällä tutkinnot eurooppalaiseen tutkintojen viitekehykseen.

- Parannetaan ulkomailta tulevien opiskelijoiden, tutkijoiden ja opettajien pääsyä, työskentelyoloja ja edistymismahdollisuuksia muun muassa panemalla kokonaisuudessaan täytäntöön **opiskelijoita ja tutkijoita koskevat direktiivit**²² ja **EU:n viisumisäännöstö**, jotta Schengen-viisumien myöntäminen lyhyitä ajanjaksoja unionin alueella oleskeleville opiskelijoille ja tutkijoille helpottuisi²³.

2.4. Hyödynnetään osaamiskolmion mahdollisuudet: yhdistetään toisiinsa koulutus, tutkimus ja elinkeinoelämä huippuosaamisen ja alueellisen kehityksen edistämiseksi

Korkea-asteen koulutuksen kansainvälistä vetovoimaa ja sen myönteisiä vaikutuksia työllisyyteen ja kasvuun voidaan lisätä **tiivistämällä ja tehostamalla koulutuksen, tutkimuksen ja elinkeinoelämän** – niin kutsutun osaamiskolmion eri sivujen – **välisiä yhteyksiä**. Viime aikojen kehitys kohti avointa innovointiympäristöä on johtanut osaamisvaihdon lisääntymiseen ja uusiin yhteistyömuotoihin oppilaitosten, tutkimusorganisaatioiden ja yritysten välillä. Korkeakouluilla on kuitenkin edelleen heikot valmiudet integroida tutkimustulokset ja innovatiiviset toimintatavat koulutustarjontaan ja hyödyntää markkinointikelpoisten tuotteiden ja palvelujen potentiaali²⁴.

Tutkimuksen, elinkeinoelämän ja koulutuksen väliset rajat ylittävä toiminta edellyttää syvällistä tieteen tuntemusta, yrittäjätaitoja, luovaa ja innovatiivista asennetta sekä sidosryhmien välistä tiivistä vuorovaikutusta, jotta osaamista pystytään jakamaan ja hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti. Jos ammatillisten laitosten, tutkimusyliopistojen, yritysten ja huipputeknologiakeskusten välistä **yhteistyötä kannustetaan viranomaisten toimenpiteillä**, voidaan vakiinnuttaa koulutuksen asema osaamiskolmiossa, parantaa perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen välistä jatkumoa ja siirtää osaaminen markkinoille entistä tehokkaammin. Tätä prosessia helpottaa teollis- ja tekijänoikeuksien hallinnon parantaminen²⁵.

Osaamis-, asiantuntemus- ja oppimiskeskuksina **korkea-asteen oppilaitokset voivat vauhdittaa taloudellista kehitystä** alueillaan. Ne voivat koota lahjakkaita ihmisiä innovatiivisiin toimintaympäristöihin ja hyödyntää alueellisia vahvuuksia globaalissa mittakaavassa. Niissä voidaan edistää osaamisen, henkilöstön ja asiantuntemuksen avointa vaihtoa. Korkeakoulut voivat toimia myös osaamisverkoston tai -klusterin keskuksena palvelen paikallista taloutta ja yhteiskuntaa. Tämä edellyttää sitä, että paikalliset ja alueelliset viranomaiset toteuttavat viisaita erikoistumisstrategioita, joilla resursseja kohdennetaan keskeisiin prioriteetteihin vaikutusten maksimoimiseksi.

²² Neuvoston direktiivi 2004/114/EY ja neuvoston direktiivi 2005/71/EY.

²³ Enintään kolmen kuukauden mittainen oleskelu kuuden kuukauden aikana.

²⁴ Neuvoston päätelmät osaamiskolmiosta, 20. lokakuuta 2009.

²⁵ Ks. teollis- ja tekijänoikeuksien hallinnointia käsittelevä suositus, C(2008) 1329 lopullinen, 10.4.2008.

Keskeiset poliittiset tavoitteet jäsenvaltioille ja korkeakouluille:

- Tehostetaan **yrittäjätaitojen, luovuuden ja innovoinnin** kehittämistä kaikilla tieteenaloilla ja kolmiportaisen tutkintojärjestelmän kaikilla tasoilla. Edistetään **innovointia korkea-asteen koulutuksessa** hyödyntäen aiempaa vuorovaikutteisempia oppimisympäristöjä ja tehostettuja infrastruktuureja osaamisen siirtoa varten.
- Kehitetään osaamisen siirtämisessä tarvittavia infrastruktuureja korkea-asteen oppilaitoksissa, ja lisätään oppilaitosten valmiuksia lähteä mukaan yritystoimintaan.
- Kannustetaan **yritysten kanssa tehtävää yhteistyötä korkeakoulujen keskeisenä toimintana** ottamalla käyttöön palkkiojärjestelmiä ja monialaisen ja organisaatioiden välisen yhteistyön kannustimia sekä vähentämällä lainsäädännöllisiä ja hallinnollisia esteitä oppilaitosten sekä muiden julkisten ja yksityisten toimijoiden väliseltä yhteistyöltä.
- Edistetään korkea-asteen oppilaitosten järjestelmällistä osallistumista paikallisten ja alueellisten kokonaiskehittämissuunnitelmien laatimiseen. **Kohdennetaan alueellista tukea korkea-asteen koulutuksen ja elinkeinoelämän yhteistyöhön** ja etenkin alueellisten huippuosaamis- ja erikoistumiskeskusten perustamiseen.

2.5. Tehostetaan hallinnointia ja parannetaan rahoitusta

Korkea-asteen koulutusjärjestelmät tarvitsevat riittävää rahoitusta. Eurooppa 2020 -strategiassa korostetaankin tarvetta suojata koulutuksen ja tutkimuksen kaltaiset kasvua vahvistavat alat silloin, kun julkisten varojen käyttöä priorisoidaan. Vaikka investointien määrät vaihtelevatkin huomattavasti jäsenvaltioittain²⁶, **korkea-asteen koulutukseen investoidaan Euroopassa kokonaisuudessaan liian vähän**: keskimäärin 1,3 prosenttia BKT:sta, kun vastaava osuus Yhdysvalloissa on 2,7 prosenttia ja Japanissa 1,5 prosenttia. Julkisen talouden vakauttamiseen nykyhetkellä kohdistuvat paineet ovat saaneet jäsenvaltiot arvioimaan koulutukseen ja tutkimukseen tehtyjen julkisten investointien kustannustehokkuutta: vaikka jotkin maat ovat leikanneet investointeja, toiset ovat kasvattaneet budjetteja tietoisina siitä, että näille aloille tehdyt investoinnit lisäävät kasvupotentiaalia.

Julkisten investointien on jatkossakin oltava kestävästä korkeasta koulutuksen perustana. Laadukkaiden korkeakoulutusjärjestelmien ylläpitämiseen ja laajentamiseen tarvitaan kuitenkin huomattava määrä rahoitusta, mikä saattaa edellyttää muihin – julkisiin tai yksityisiin – rahoituslähteisiin turvautumista. Jäsenvaltiot haluavat yhä enenevässä määrin maksimoida investoitujen resurssien arvon. Tähän pyritään solmimalla kohdennettuja tulossopimuksia oppilaitosten kanssa, toteuttamalla kilpailuun perustuvia rahoitusjärjestelmiä ja kanavoimalla rahoitusta suoraan yksittäisille henkilöille. Maat yrittävät **monipuolistaa rahoituslähteitä** käyttäen julkisia investointeja hankkiakseen varoja muista lähteistä ja turvautuen yksityiseen rahoitukseen entistä laajemmin. Opintomaksujen käyttö yleistyy etenkin maisterin tutkinnon ja sitä seuraavilla tasoilla. Jatkossa on tärkeää seurata ja arvioida tällaisten uusien

²⁶ Ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirjan kohta 6.1.

kehityssuuntausten toimivuutta ja vaikutuksia etenkin vähävaraisempien opiskelijoiden tilanteeseen, tasapuolisuuteen ja liikkuvuuteen.

Korkea-asteen koulutuksen kohtaamiin haasteisiin vastaaminen edellyttää **joustavampia hallinto- ja rahoitusjärjestelmiä**, joissa oppilaitosten aiempaa suurempi autonomia ja vastuullisuus kaikkia sidosryhmiä kohtaan ovat tasapainossa. Autonomiset oppilaitokset voivat erikoistua helpommin, ja ne edistävät näin koulutuksen ja tutkimuksen tuloksellisuutta²⁷ ja monipuolistumista korkeakoulutusjärjestelmien sisällä. Oikeudelliset sekä rahoitukseen ja hallintoon liittyvät ehdot rajoittavat kuitenkin edelleen oppilaitosten vapautta määrätä omista strategioistaan ja järjestelmistään ja erottautua kilpailijoistaan. Korkeakoulujen toimivuutta ja näin myös julkisten investointien tehokkuutta voidaan edistää **vähentämällä rajoituksia**, jotka koskevat yksityisten tulojen hankkimista, pääomasijoituksia, infrastruktuurien omistusta, rekrytointivapautta ja akkreditointia. **Ammattitaitoiseen johtamiseen** investoiminen kannattaa: johtaja tuo mukanaan strategisen vision ja ottaa vastuun johtamisesta, jolloin opetus- ja tutkimushenkilöstö saa tarvitsemansa akateemisen vapauden ja voi keskittyä ydintehtäviinsä.

Keskeiset poliittiset tavoitteet jäsenvaltioille ja korkeakouluille:

- Kannustetaan korkea-asteen koulutuksen ja tutkimuksen todellisten kustannusten parempaa kartoittamista ja rahoituksen huolellisempaa kohdentamista hyödyntämällä esimerkiksi tuloksiin perustuvia rahoitusjärjestelmiä, joissa on mukana kilpailullisia elementtejä.
- Kohdennetaan rahoitusjärjestelmät erilaisten oppilaitosprofiilien tarpeisiin kannustaen laitoksia kehittämään omia vahvuuksiaan ja otetaan käyttöön **kannustimia tukemaan strategisten vaihtoehtojen monipuolistamista ja osaamiskeskusten** kehittämistä.
- Parannetaan **vaihtoehtoisten rahoituslähteiden** saatavuutta ja käytetään julkisia varoja yksityisten ja julkisten investointien hankkimiseen (esimerkiksi osarahoituksen kautta).
- Tuetaan korkeakoulutusalan ammattimaisen strategiajohtajuuden kehittämistä ja varmistetaan, että korkea-asteen oppilaitoksilla on **autonomia määrittää itse strategiset linjauksensa**, hallinnoida tulovirtoja, palkita tuloksellista toimintaa voidakseen houkutella laadukasta opetus- ja tutkimushenkilöstöä, vahvistaa pääsykriteerit ja ottaa käyttöön uusia opinto-ohjelmia.
- Kannustetaan oppilaitoksia nykyaikaistamaan **henkilöstöhallintoaan**, hankkimaan HR Excellence in Research -laatumerkin ja toteuttamaan naisten asemaa tieteessä käsittelevän Helsinki-ryhmän suositukset²⁸.

²⁷ Ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirjan kohta 6.2.

²⁸ Ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirjan kohta 6.3.

3. EU:N TOIMENPITEET: AVOIMUUDEN, MONIPUOLISTUMISEN, LIIKKUVUUDEN JA YHTEISTYÖN KANNUSTIMET

Jaksossa 2 esitettyjen keskeisten poliittisten tavoitteiden toteuttamisesta vastaavat ensisijaisesti kansalliset viranomaiset ja oppilaitokset. Unioni voi kuitenkin tukea korkea-asteen koulutusjärjestelmien uudistushankkeita EU:n eri politiikan alojen ja rahoitusvälineiden kautta.

Politiikan osalta Eurooppa 2020 -strategian hallinto- ja raportointijärjestelmät ja yhdennettyihin suuntaviivoihin liitetyt maakohtaiset suositukset ovat tärkeä työkalu kehityssuuntausten seurannassa ja jäsenvaltioiden uudistuspyrkimysten tukemisessa.

EU:n olisi myös hyödynnettävä paremmin korkea-asteen koulutuksen alalla käytävissä olevia poliittisia välineitä, etenkin eurooppalaisen koulutusyhteistyön ET2020-verkoston. Komissio voi tukea avoimuutta ja huippuosaamista **näyttöön perustuvan politiikan analyysin** avulla. Se voi myös tukea **opiskelijoiden, opettajien ja tutkijoiden liikkuvuutta**. Se voi edistää eurooppalaisten oppilaitosten välistä **strategista yhteistyötä** ja tarjota yhteiset puitteet **eurooppalaisen korkea-asteen koulutuksen ja muun maailman välisen vuorovaikutuksen** tukemiselle, mikä on tärkeää yhä kiihtyvässä globaalissa kilpailussa huippuosaajista.

Rahoituksen osalta monivuotinen rahoituskehys vuosiksi 2014–2020 antaa mahdollisuuden huolehtia siitä, että EU:n välineet ja poliittiset toimintalinjat – etenkin koulutuksen, tutkimuksen, työllisyyden, yrittäjyyden, maahanmuuton ja koheesion aloilla – toimivat hyvin yhteen ja tukevat korkea-asteen koulutuksen nykyaikaistamista. Komissio pyrkii kohdentamaan EU:n varojen käyttöä Eurooppa 2020 -strategian painopisteisiin ja kasvun ja työllisyyden avaintekijöihin ja on ehdottanut huomattavaa lisäystä koulutus- ja tutkimusohjelmien talousarvioihin.

3.1. Tuetaan uudistuksia politiikkaa koskevan näytön, tulosten analyysin ja avoimuuden kautta

Komission toimissa keskitytään politiikan perustana olevan näytön parantamiseen keskeisillä aloilla. Korkea-asteen oppilaitosten tuloksellisuudesta saatavilla olevat tiedot koskevat lähinnä tutkimusintensiivisiä yliopistoja, ja ne kattavat näin ollen vain hyvin pienen osan eurooppalaisista korkea-asteen oppilaitoksista²⁹. **On olennaisen tärkeää tehdä kaikki tulostarkastukset kattavia laajempia analyyseja ja kehittää tiedottamista**, jotta opiskelijat voivat tehdä tietoon perustuvia opiskeluvaihtoehtoja, oppilaitokset voivat kartoittaa ja kehittää vahvuuksiaan ja päätöksentekijät saavat tukea korkea-asteen koulutusjärjestelmien uudistusta koskeviin strategisiin päätöksiinsä. Saatavilla olevan näytön mukaan **moniulotteinen luokittelu- ja tiedotusväline on mahdollista toteuttaa, ja koulutusalan sidosryhmät tukevat sitä laajalti**³⁰.

²⁹ EU:n tutkimustavoitteisiin liittyviä oppilaitosten huippuosaamista koskevia kysymyksiä tarkastellaan lisäanalyysissa.

³⁰ Ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirjan kohta 1.1. ”U-Multirank” olisi työkalu, jonka avulla käyttäjät voisivat arvioida oppilaitoksia seuraavien tietojen perusteella: opetuksen laatu (esim. työllistyminen), tutkimustulokset, kyky siirtää osaamista ja tukea alueellista kehitystä sekä kansainvälistymisaste.

Työmarkkinoiden nykyisten ja tulevien ammattitaitovaatimusten paremman kartoittamisen avulla voitaisiin lisäksi tunnistaa työllisyyden kasvualat ja mukauttaa koulutus paremmin työmarkkinoiden tarpeisiin. Kuten Uudet taidot uusia työpaikkoja varten -lippulaivahankkeessa todettiin, komissio kehittää ”EU:n osaamispanoraaman”, jolla tehostetaan nykyisten ja uusien ammattitaitotarpeiden kartoittamista. Lisäksi vastavalmistuneiden pääsyä työmarkkinoille helpottaisi se, että heidän mahdollisuuksiaan saada käytännön työkokemusta opiskelun aikana esimerkiksi korkealaatuisten harjoittelujaksojen kautta parannettaisiin.

Euroopan komission toimet:

- **Käynnistetään U-Multirank, uusi tuloksiin perustuva luokittelu- ja tiedotusväline korkea-asteen oppilaitosten arviointia varten.** Välineellä pyritään parantamaan radikaalisti korkea-asteen koulutussektorin avoimuutta. Ensimmäisten tulosten odotetaan olevan saatavilla vuonna 2013. Siinä missä nykyiset ranking-luettelot ja tulosindikaattorit perustuvat lähinnä korkeakoulujen tutkimustoiminnan arviointiin, tämä riippumaton luokitteluväline laajentaa arvioinnin näkökulmaa ja antaa käyttäjille mahdollisuuden luoda yksilöityjä moniulotteisia luokitteluja. Näin se antaa tietoa valintojen ja päätöksenteon pohjaksi kaikille korkea-asteen koulutuksen sidosryhmille.
- Parannetaan yhteistyössä Eurostatin kanssa **tietoja eurooppalaisen korkea-asteen koulutuksen piirissä olevien liikkuvuudesta ja työllistymisestä** ja pyritään kehittämään **eurooppalainen korkeakoulutusrekisteri.**
- Annetaan ohjeita ja suosituksia perus- ja monialaisten taitojen kohentamisesta ja työmarkkinoiden vaatimusten ja työntekijöiden taitojen välisen vastaavuuden parantamisesta.
- Analysoidaan yhteistyössä jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa erilaisten rahoitusmallien vaikutukset korkeakoulutusjärjestelmien monipuolistamiseen, tehokkuuteen ja tasapuolisuuteen sekä opiskelijoiden liikkuvuuteen.

3.2. Edistetään liikkuvuutta

Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen käynnistyminen ja Bolognan prosessi lisäävät liikkuvuutta ja yhteistyötä. Liikkuvuus voi kuitenkin olla ongelmallista niille koulutusjärjestelmille, jotka vastaanottavat huomattavan suuria opiskelijamääriä. Ne voivat myös aiheuttaa ”aivovuotoa”, jos monet lahjakkaat opiskelijat lähtevät ulkomaille opiskelemaan, eivätkä enää palaa kotimaahansa. Huolta aiheuttaa myös rajatylittävän koulutuksen laatu esimerkiksi nk. franchising-sopimuksien perusteella annetun koulutuksen osalta.

EU:n liikkuvuusohjelmilla – esimerkiksi Erasmus- ja Erasmus Mundus -ohjelmilla – on ollut kauaskantoisia myönteisiä vaikutuksia yksilöihin ja oppilaitoksiin. **Nykyiseen Erasmus-ohjelmaan osallistuneiden opiskelijoiden määrä ylittää kolmen miljoonan rajan** vuoteen 2013 mennessä, ja myös korkeakoulujen opettajien ja henkilöstön liikkuvuusmahdollisuudet lisääntyvät. Komissio kehittää samaan aikaan ”**liikkuvuuden tulostaulua**” sen arvioimiseksi,

miten opiskeluun liittyvän liikkuvuuden esteiden poistamisessa on edistytty³¹ EU:n sisällä. Liikkuvuuden esteitä pyritään vähentämään myös säänneltyjen ammattien osalta, ja tämän vuoksi ammatillisen pätevyyden tunnustamista koskeva direktiivi aiotaan tarkistaa. Tämä tavoite sisältyy sisämarkkinoiden toimenpidepakettiin – kohdennettuun toimintasuunnitelmaan³², jolla pyritään hyödyntämään sisämarkkinoiden tarjoamat mahdollisuudet kasvulle, työllisyydelle ja kansalaisten luottamukselle. Tutkijoiden liikkuvuutta helpotetaan uudella avoimuutta lisäävällä työkalulla: tätä **tutkimusuran eurooppalaista kehystä** sovelletaan Euraxess-työpaikkaportaalin yhteydessä.

Maisterin tutkinto antaa opiskelijoille mahdollisuuden hankkia erityistaitoja, joista on hyötyä etenkin osaamisintensivisissä työtehtävissä ja tutkimustyössä. Yhteistyöhankkeet ja liikkuvuus maisterin tutkintoon johtavien opintojen aikana voivat olla ratkaiseva tekijä huippuosaamiskeskusten kehittämisessä kaikkialla Euroopassa, ja tämä on näin ollen ala, johon EU voi selvästi tuoda lisäarvoa. EU:n nykyisillä rahoitusvälineillä ei kuitenkaan tueta täysipainoisesti maisterin tason liikkuvuutta, joka yleensä vaatii vähintään 12 kuukauden rahoitustuen³³. Kansallisesta järjestelmästä myönnettyjä lainoja ei myöskään voi vapaasti käyttää koko tutkinnon suorittamiseen ulkomailla, eikä kaupallisia lainoja yleensä myönnetä opiskelijoille, joiden tulotaso on heikko. Euroopan komissio onkin todennut, että tämä opiskelijaryhmä tarvitsee lisää rahoitustukea.

Euroopan komission toimet:

- Edistetään ulkomailla suoritettujen opintojen tunnustamista vahvistamalla **eurooppalaista opintasuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmää** (ECTS), ehdottamalla tunnustamista edistävien kannustimien lisäämistä EU:n ohjelmiin ja toimimalla Bolognan prosessin kautta.
- Tehdään ehdotus **maisterin tutkintojen liikkuvuutta koskevaksi Erasmus-ohjelmaksi** (eurooppalaisen **opintolainojen takausjärjestelmän** kautta), joka aloittaa toimintansa vuonna 2014. Ohjelmalla edistetään liikkuvuutta, huippuosaamista ja kohtuuhintaisen rahoituksen saatavuutta opiskelijoille, jotka suorittavat maisterin tutkinnon toisessa jäsenvaltiossa, heidän sosiaalisesta taustastaan riippumatta.
- Lisätään **eurooppalaisen korkeakoulutusalueen** puitteissa EU:n ja hallitustenvälisen prosessien välistä synergiaa.
- Tuetaan **analyyseja**, joissa tarkastellaan **opiskelijoiden liikkuvuusvirtojen potentiaalia** (Bolognan prosessi mukaan luettuna) Euroopan unionin tuomioistuimen tuomioiden³⁴ ottamiseksi huomioon, sekä analyyseja, joissa tarkastellaan sitä, miten

³¹ Neuvoston suositus nuorten oppimiseen liittyvän liikkuvuuden edistämisestä, 28. kesäkuuta 2011.

³² Ks. KOM(2010) 206, 13.4.2011.

³³ Erasmus-ohjelmasta tuetaan opintopisteiden – ei koko tutkinnon – suorittamiseksi toteutettavaa liikkuvuutta, ja Erasmus Mundus -ohjelmasta tuetaan ainoastaan opiskelijoita, jotka osallistuvat erityisiin Erasmus Mundus -maisteriohjelmiin.

³⁴ Asia C-73/08, Nicolas Bressol ja Céline Chaverot ym. v. Gouvernement de la Communauté française.

franchising-sopimusten mukaisesti järjestettävän koulutuksen laatua voitaisiin tukea laadunvarmistusstandardeilla.

- Edistetään **tutkimusuran eurooppalaisen kehyksen** kehittämistä. Tarkoituksena on tukea tutkijoiden liikkuvuutta maiden rajojen yli auttamalla tutkijoita kartoittamaan tarjolla olevia työpaikkoja ja työnantajia löytämään sopivia ehdokkaita profiloimalla tutkijoiden virat neliportaisen vaatimustasoluokittelun³⁵ mukaisesti.

3.3. Tuodaan korkea-asteen koulutus keskeiselle sijalle innovoinnissa, työpaikkojen luomisessa ja työllistyvyydessä

Euroopan tuleva innovointikyky riippuu pitkälle siitä, miten korkeakoulut ottavat paikkansa osaamiskolmiossa elinkeinoelämän ja yliopistojen ulkopuolisten tutkimusorganisaatioiden rinnalla.

Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti (EIT) on hyvä esimerkki korkea-asteen koulutuksen sisällyttämisestä osaamiskolmioon. EIT ja sen osaamis- ja innovointiyhteisöt järjestävät akateemisesti korkealaatuisia koulutusohjelmia ja edistävät näin osaamisintensiivistä yritystoimintaa, joka perustuu monitieteiseen innovatiiviseen tutkimukseen. Jatkossa EIT pyrkii yhä enemmän jakamaan hankittuja kokemuksia ja antaa näin esimerkkejä integroiduista yhteistyökumppanuuksista, uudenaikaisista hallintotavoista ja rahoitusmalleista, joilla korkeakoulujen innovointipotentiaalia voidaan lisätä yhteistyössä yritysten kanssa. Komissio aikoo ehdottaa osaamiskolmion kehittämistä koskevia jatkotoimia strategista innovointiohjelmaa koskevassa ehdotuksessa, joka on tarkoitus esittää ennen kuluvan vuoden päättymistä.

Osaamisen siirtämisen edistämiseksi on mahdollista tukea laajemminkin korkea-asteen koulutuksen ja talouden välistä vuorovaikutusta EU:n tasolla. Viime aikoina on toteutettu eurooppalaisia pilottiprojekteja, nk. **osaamisyhteenliittymiä**, joilla tuetaan yritysten ja korkea-asteen oppilaitosten välisten yhteistyökumppanuuksien kehittämistä uusien koulutusten suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Näistä projekteista on jo saatu lupaavia tuloksia, ja niiden kehittämistä tulisi jatkaa.

Osaamisen siirtoa voidaan lisätä tehokkaasti myös **Marie Curie -toimien** avulla. Lisäksi vuonna 2012 on tarkoitus esitellä **eurooppalaista tutkimusaluetta koskevat uudet puitteet** sellaisten toimenpiteiden tukemiseksi, joilla poistetaan tutkijoiden liikkuvuuden ja rajatylittävän yhteistyön esteitä³⁶. Komissio kehittää myös **eurooppalaista teollisuuden tohtoriohjelmaa** ja **tohtorikoulutusta** lisätäkseen innovointia tulevaisuuden tutkijoiden koulutuksessa.

Erasmus-ohjelmaan otettiin vuonna 2007 mukaan Erasmus-harjoittelut, ja niiden saama suosio osoittaa, että mahdollisuuksille hankkia käytännön työkokemusta osana korkea-asteen koulutusohjelmia on kysyntää. Harjoittelut ovat tärkeä keino tukea opiskelijoiden

³⁵ Yhteiset profiilit (aloitteleva/tunnustettu/vakiintunut/johtava tutkija) kaikilla sektoreilla ja kaikissa osallistujamaissa, kuten innovaatiounionia koskevassa tiedonannossa (2010) on edellytetty. ERA:n tutkijavaroja ja liikkuvuutta käsittelevän ohjausryhmän hyväksymä raportti, toukokuu 2011.

³⁶ Tutkijoiden työhönoton säännöstössä ja eurooppalaisessa tutkijoiden peruskirjassa esitettyjen periaatteiden mukaisesti.

henkilökohtaista kehittymistä ja mukauttaa tutkinnon suorittajien taitoja työmarkkinoiden tarpeisiin. Nykyisin harjoittelut eivät kuitenkaan aina anna opiskelijoille oikeanlaisia edellytyksiä osaamisensa kehittämiseen ja asianmukaiset tunnustuksen saamiseen hankitusta kokemuksesta. Tarvitaankin lisätoimia **harjoittelujen laadun ja tarkoituksenmukaisuuden parantamiseksi**.

Euroopan komission toimet:

- Hyväksytään vuoden 2011 loppuun mennessä **strateginen innovointiohjelma**, jossa esitellään EIT:n tulevaisuuden suunnitelmat, sen prioriteetit sekä käynnistettäviä uusia osaamis- ja innovointiyhteisöjä koskevat ehdotukset.
- Kehitetään edelleen hiljattain käynnistettyjä pilottiprojekteja, joilla lisätään yliopistojen ja yritysten välistä vuorovaikutusta **osaamisyhteisöjen** kautta.
- Vahvistetaan Marie Curie -toimien yhteydessä **eurooppalaista teollisuudenalan tohtorinkoulutusohjelmaa** soveltavan tutkimuksen tukemiseksi.
- Tehdään **harjoittelujen laatukehystä koskeva** ehdotus, jonka tavoitteena on auttaa opiskelijoita ja tutkinnon suorittaneita hankkimaan työssä tarvittavaa käytännön osaamista ja tarjota opiskelijoille parempia ja laadukkaampia harjoittelumahdollisuuksia. Samalla luodaan Euroopassa tarjolla olevien harjoittelumahdollisuuksien keskitetty foorumi.

3.4. Tuetaan eurooppalaisen korkea-asteen koulutuksen kansainvälistymistä

Korkea-asteen koulutusta koskevan EU-tason yhteistyön pitäisi tulevaisuudessa olla osa laajempaa strategiaa, jolla pyritään saamaan mukaan yhteistyökumppaneita eri puolilta maailmaa, edistämään EU:n arvoja ja asiantuntemusta ja tukemaan korkea-asteen koulutusta kehitysmaissa osana EU:n kehityspolitiikkaa ja koulutussektorin kehittämiseen sovellettavaa kokonaisvaltaista toimintamallia. Komissio aikoo edistää tutkimusta koskevien EU-tason toimien ja kansallisten toimien keskinäistä yhteensopivuutta EU:n kansainvälisen tiede- ja teknologiayhteistyön strategiafoorumin kautta.

Korkeakoulutusjärjestelmien kansainvälistyminen ja avoimuus edellyttävät useiden politiikan alojen ja sidosryhmien yhteistä toimintamallia, jonka tavoitteena on houkutella korkeakouluihin parhaita opiskelijoita, opettajia ja tutkijoita ympäri maailmaa, lisätä korkeakoulujen kansainvälistä toimintaa ja näkyvyyttä ja tukea kansainvälisiä huippuosaamisverkostoja. Komissio tarkasteleekin mahdollisuutta laatia **korkea-asteen koulutuksen kansainvälistymisstrategia**³⁷.

³⁷ Neuvoston päätelmät korkea-asteen koulutuksen kansainvälistymisestä, 11. toukokuuta 2010.

Euroopan komission toimet:

- Tehdään EU:ta tunnetuksi paikkana, johon huippulahjakkuuksien eri puolilta maailmaa on hyvä tulla opiskelemaan ja tekemään tutkimustyötä, tukemalla Euroopan korkeakoulujen kansainvälistymisstrategioiden laatimista ja kehittämistä.
- Kehitetään unionin ulkopuolisten kumppaneiden kanssa korkea-asteen koulutusalan **vuorovaikutusta**, jolla pyritään vahvistamaan kansallisia koulutusjärjestelmiä, edistämään poliittista vuoropuhelua, lisäämään liikkuvuutta ja parantamaan opintosuoritusten tunnustamista, muun muassa laajentumisstrategian, Euroopan naapuruuspolitiikan, maahanmuuttoa koskevan kokonaisvaltaisen lähestymistavan ja Bologna-foorumien kautta.
- Edistetään ja helpotetaan opiskelijoiden ja tutkijoiden vaihtoja nykyisten **liikkuvuuskumppanuuksien** avulla.
- Harkitaan **opiskelijoita ja tutkijoita koskevien direktiivien**³⁸ muuttamista siten, että EU:sta tulisi entistä vetovoimaisempi paikka EU:n ulkopuolisista maista tulevien lahjakkuuksien kannalta, ja tarkastellaan, pitäisikö menettelyjä ja liikkuvuuteen liittyviä oikeuksia helpottaa ja/tai tehostaa.
- Seurataan tarkemmin EU:n ulkopuolelta tulevien tohtorin tutkinnon suorittajien prosenttiosuutta kaikista tohtorin tutkinnon suorittajista, kuten **tutkimuksen ja innovoinnin tulostaulussa** edellytetään, jotta voidaan mitata EU:n tutkija- ja tohtorikoulutuksen vetovoimaa muun maailman näkökulmasta.

3.5. Lisätään EU-rahoituksen pitkän aikavälin vaikutuksia ja täydentävyyttä

Korkea-asteen koulutukseen tehtävät EU:n investoinnit ehdotetaan kanavoitavaksi pääosin kolmen rahoitusohjelman kautta vuosien 2014–2020 monivuotisessa rahoituskehyksessä:

1. Education Europe: yksi yhteinen ohjelma yleissivistävää ja ammatillista koulutusta sekä nuorisoa varten

Edistääkseen Eurooppa 2020 -strategian tavoitteita komissio ehdottaa **yleissivistävää ja ammatillista koulutusta sekä nuorisoasioita** varten yksittäistä ohjelmaa, jossa asiointipisteiden ja hallinnon järjestelmiä on yksinkertaistettu. Ohjelman varat kohdistetaan painopisteisiin, joita ovat esimerkiksi opetuksen laatu ja innovatiivisuus, tiiviimmät yhteydet työelämään ja liikkuvuuden yhteydessä hankittujen taitojen parempi tunnustaminen. Ohjelma edistää Bolognan prosessin 20 prosentin liikkuvuustavoitteen toteutumista kohdentamalla resursseja seuraaviin: laatuun ja huippuosaamiseen perustuvat liikkuvuusmahdollisuudet (myös maisterin tutkintojen liikkuvuutta koskevan Erasmus-ohjelman kautta), tiivis yhteistyö ja valmiuksien parantamiseen

³⁸ Sekä suositus 2005/761/EY unionissa tieteellistä tutkimusta varten matkustaville kolmansien maiden tutkijoille lyhytaikaiseen oleskeluun tarkoitettuja yhtenäisiä viisumeja koskevien jäsenvaltioiden myöntämismenettelyjen helpottamiseksi.

tähtäävät kumppanuudet jäsenvaltioiden ja maailmanlaajuisten kumppanien välillä, erityiset aloitteet huippuopetuksen kartoittamiseksi ja palkitsemiseksi sekä yrittäjänä toimivien opiskelijoiden samoin kuin yliopistojen ja yritysten välisen yhteistyön kannustaminen.

2. Horizon 2020: tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma

Uuteen Horizon 2020 -ohjelmaan sisältyy kaikki asiaankuuluva tutkimukseen ja innovointiin suunnattu EU-rahoitus, joka tällä hetkellä myönnetään tutkimuksen seitsemännen puiteohjelman, kilpailukyvyyn ja innovoinnin ohjelman ja EU:n muiden innovaatioaloitteiden, esimerkiksi Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin, kautta. Horizon 2020 -ohjelmalla pyritään lisäämään EU-rahoituksen houkuttelevuutta ja helpottamaan sen saatavuutta. Sen avulla lisätään poliittisten toimien yhteensovittamista ja maksimoidaan eri aloitteiden väliset yhteisvaikutukset. Samalla saadaan käyttöön yksinkertaisemmat ja tehokkaammat nykyaikaiset rahoitusvälineet, jotka kattavat koko innovaatioketjun.

3. Koheesiopolitiikan välineet

Vuosien 2007–2013 rahoituskaudella EU:n koheesiorahoituksesta käytetään noin 72,5 miljardia euroa yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen ja 60 miljardia euroa tutkimukseen ja innovointiin. Jos EU:n **koheesiopolitiikkaa** käytetään strategisesti, sillä voidaan merkittäväällä tavalla edistää korkea-asteen koulutuksen sosiaalisia, taloudellisia ja alueellisia vaikutuksia. **Euroopan aluekehitysrahastosta** voidaan tehdä investointeja korkea-asteen oppilaitosten rakentamiseen tai kunnostukseen, laitteiston hankkimiseen ja digitalisoinnin edistämiseen. Siitä voidaan myös tukea yrityshautomoita, uusia yrityksiä ja muuntotyypisiä yliopistojen ja yritysten yhteistyökumppanuuksia. **Euroopan sosiaalirahastosta** (ESR) voidaan rahoittaa nykyaikaistamisprosesseja, ja sen avulla voidaan edistää varsinkin aliedustettuina olevista ryhmistä peräisin olevien opiskelijoiden osallistumista ja tuloksia, kehittää opetussisältöjä ja koulutusohjelmien ja lisätä työmarkkinoiden tarpeiden välistä yhteensopivuutta. Vuosien 2014–2020 monivuotisessa rahoituskehityksessä on varattu 84 miljardia euroa ESR:lle. Aiemman kokemuksen perusteella voidaan odottaa, että tästä noin 40 miljardia euroa voidaan käyttää yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen.

3.6. Seuraavat vaiheet älykkään, kestävän ja osallistavan korkea-asteen koulutuksen edistämiseksi Euroopassa

Tätä tiedonantoa valmistellessaan komissio on kuullut useita eri sidosryhmiä: korkea-asteen oppilaitosten johtajia, opettajia, tutkijoita ja opiskelijoita, yritysmaailman ja työmarkkinaosapuolten edustajia, maiden hallituksia sekä kansainvälisiä organisaatioita. Se toteuttaa toimintasuunnitelmaa jatkossakin **yhteistyössä näiden sidosryhmien** sekä Euroopan parlamentin, alueiden komitean, Euroopan talous- ja sosiaalikomitean, Euroopan investointipankin ja Eurostatin kanssa³⁹.

³⁹ Yhteistyö esimerkiksi Euroopan investointipankin kanssa koskee eurooppalaista opintolainojen takausjärjestelmää ja alueiden komitean kanssa korkea-asteen koulutuksen vaikutusta alueelliseen kehittämiseen. Jäsenvaltioiden kanssa tehdään yhteistyötä korkeakoulutuksen nykyaikaistamista käsittelevän työryhmän kautta.

Komissio turvautuu myös ulkoiseen asiantuntemukseen progressiivisten toimintalinjojen kehittämisessä ja innovatiivisten käytänteiden kartoittamisessa. Ensimmäisenä toimenpiteenä komissio perustaa vuonna 2012 **korkean tason työryhmän, jonka jatkuvana toimeksiantona on analysoida korkea-asteen koulutuksen nykyaikaistamisen kannalta keskeisiä aiheita.** Ensimmäisenä aiheena on huippuopetuksen edistäminen, josta raportoidaan vuonna 2013.

Nykyaikaiset ja toimivat korkeakoulutusjärjestelmät ovat avoimen, luotettavan ja kestävän yhteiskunnan sekä luovan, innovatiivisen ja yrittäjähenkisen osaamisyhteiskunnan perusta. Jotta tässä tiedonannossa vahvistetut tavoitteet voidaan saavuttaa ja luoda perusta Euroopan menestymiselle, jäsenvaltioiden viranomaisten, korkea-asteen oppilaitosten, sidosryhmien ja Euroopan unionin on toimittava yhdessä päämäärien saavuttamiseksi.